

Onderwijswaardenwijzer en ROSA

Voor: Standaardisatieraad Edustandaard
Van: Architectuurraad Edustandaard, WG Ethiek
Datum: 25 november 2021
Betreft: Onderwijswaardenwijzer en ROSA

Gevraagd aan de Standaardisatieraad

- Het besluit van de Architectuurraad te ondersteunen om in ROSA op te nemen:
 - Het principe ‘Ethics by Design’
 - De handreiking zoals uitgewerkt in *Onderwijswaardenwijzer in de ROSA (sep21)*
 - Ethics by Design als principe mee te nemen in toekomstige ROSA-scans.
- Het meewegen van waarden bij ontwikkelingen in ketenprojecten bij de achterban te stimuleren.
- Te reflecteren op het na te streven ambitieniveau met betrekking tot het stimuleren van het ‘waardendenken’ in ketenarchitecturen

Gevolgd proces

In januari 2021 is in de Architectuurraad een presentatie verzorgd over de (op dat moment in ontwikkeling zijnde) WaardenWijzer van SURF en Kennisnet die met input van diverse onderwijsprofessionals, onderwijsbestuurders en experts tot stand is gekomen. In dezelfde periode werd de NORA werkgroep Kernwaarden opgericht om (hernieuwd) hierin te investeren vanuit een overheidsbrede blik (NORA – Nederlandse Overheid Referentie Architectuur). In lijn met deze ontwikkelingen en in vervolg op de presentatie van de WaardenWijzer is vanuit de Architectuurraad een werkgroep Ethiek gevormd die de relatie tussen de ROSA en de waarden uit de WaardenWijzer verder heeft verkend. Naar aanleiding van de terugkoppeling van deze werkgroep in april 2021 heeft de Architectuurraad de werkgroep gevraagd een beperkt aantal waarden uit de WaardenWijzer verder uit te werken en te duiden in de context van de ROSA, en de opzet voor een ontwerpgebied voor te bereiden waarin ethische overwegingen binnen de ROSA gepositioneerd worden. In juli 2021 heeft de Architectuurraad ingestemd met de door de werkgroep gehanteerde aanpak, uitgesproken het principe Ethics by Design in ROSA op te willen nemen en dit principe mee te willen nemen in toekomstige ROSA-scans. De Standaardisatieraad is over de voortgang van dit proces steeds geïnformeerd aan de hand van updates tijdens de reguliere bijeenkomsten (februari, juli).

In september heeft de werkgroep de *Uitwerking Onderwijswaardenwijzer in de ROSA* opgeleverd. In de bijeenkomst van de Architectuurraad in oktober 2021 heeft de Architectuurraad op basis van deze uitwerking uitgesproken:

1. Het principe ‘Ethics by Design’ en de voorbeeldmatige uitwerkingen uit de *Uitwerking Onderwijswaardenwijzer in de ROSA* toe te willen voegen aan de ROSA;
2. Ervaring op te willen doen om te beproeven of dit instrument ketenprojecten kan helpen de ethische gevolgen van ontwerpkeuzes bespreekbaar te maken;
3. De Standaardisatieraad te willen vragen dit besluit te ondersteunen en te reflecteren op ambities op dit gebied.

Deze laatste vraag komt voort uit de constatering van de Architectuurraad dat de uitwerking in zijn huidige vorm vooral gericht is op uitwisselingen in ketenarchitectuur, en vooralsnog minder aansluit op beleidskwesties c.q. de beginfase van ketentrajecten.

Inhoud van de uitwerking op hoofdlijnen

De uitwerking vertrekt vanuit de constatering dat bij ontwerpbeslissingen altijd meerdere *concerns* van belanghebbenden worden afgewogen. Daarbij geldt dat geen enkel concern 'absoluut' is – in de afweging tussen verschillende belangen vinden trade-offs plaats. De onderwijswaarden die in de WaardenWijzer zijn opgenomen zijn voorbeelden van concerns die, vanuit het principe *Ethics by Design*, in een dergelijke belangenafweging een rol spelen. Dit principe impliceert dat ketenprojecten in het ontwerpproces expliciet maken op welke wijze de onderwijswaarden in de belangenafweging betrokken zijn. De eerdergenoemde uitwerking is daarbij beschikbaar als een handreiking en inspiratiebron om vanuit een reeks vragen en voorbeelden in de praktijk met de WaardenWijzer te werken.

De vragen die zijn uitgewerkt in de handreiking helpen projecten bij het afwegen van de relevantie en betekenis van de verschillende waarden voor een ketenproject. Voor elk van de onderwijswaarden uit de WaardenWijzer is vervolgens een duiding gegeven van de waarde in een architectuurcontext, en zijn voorbeeldmatig enkele good practices en mogelijke uitdagingen opgenomen. Daar waar ROSA specifieke doelen, principes en/of ontwerpkaders heeft die aan de waarde zijn te relateren, wordt hiernaar verwezen.